

Migrația și satul

Ioana Petre

Institutul de Sociologie „Dimitrie Gusti”

Articolul face o analiza de detaliu asupra dinamicii migrației interne și externe din România în ultimele patru decenii, departajându-se cel puțin șase etape relativ distincte. În partea a doua a articolului se insistă asupra implicării populației rurale în procesele migratorii în perioada 1968-2004. Analiza se focalizează asupra caracteristicilor principale ale evoluției postdecembriste a migrației interne și externe în care este implicat satul românesc. Este vorba despre creșterea spectaculoasă a migrației rural-urban, în special prin retromigrație și creșterea puternică a migrației externe sezoniere cu scop economic. Ambele tipuri de migrație sunt reacții la criza în care se găsesc actualmente localitățile românești. Impactul acestor fenomene asupra potențialului de dezvoltare a satului este diferit : a) retromigrația, prin selecția negativă pe care o presupune, contribuie la degradarea capitalului uman al satului ; b) migrația externă induce prosperitate individuală și familială, deocamdată doar în rândul celor implicați în munci sezoniere în străinătate (în viitor se întrevede o contribuție și asupra prosperității satului printr-o diferită strategie de utilizare a resurselor valutare care intră în țară în scopul implementării unor unități economice lucrative în sat). Pentru aceasta este însă nevoie de o conlucrare între actorii migrației externe și autoritățile locale și/sau naționale.

Sfârșitul anilor '60 marchează debutul expansiunii industriale în România, proces însoțit de corolarul său – urbanizarea. Aceste două macroprocese sociale nu s-au putut realiza fără antrenarea unei mase tot mai mari de populație, care a pus în mișcare colosul industrial național în construcție.

În prima etapă (1968-1972) are loc o creștere anuală moderată a ratelor migratorii (până la 338 de mii de migranți în 1972).

Etapă a doua (1973-1982) reprezintă maximum migratoriu atins în România în anii postbelici. Practic, acum are loc o adevărată explozie a proceselor de mobilitate teritorială, îndeosebi a fluxului

rural-urban. Populația rurală pleacă masiv din sat, fie definitiv, fie schimbându-și doar locul de muncă, părăsind economia de tip agrar a satului și ocupând, în orașe, slujbe mai bine remunerate, îndeosebi în industrie, dar și în construcții, în învățământ, în cercetare etc.

Etapă a treia (1983-1989): încă de la începutul anilor '80 deja devine vizibil declinul proceselor migratorii interne din România, atingându-se în 1985 și 1989 cele mai joase praguri la numărul anual de migranți: 193 de mii și 196 de mii de migranți, comparativ cu 375 de mii cât ajunsese valoarea brută a migrației la începutul anilor '70 (etapa de explozie).

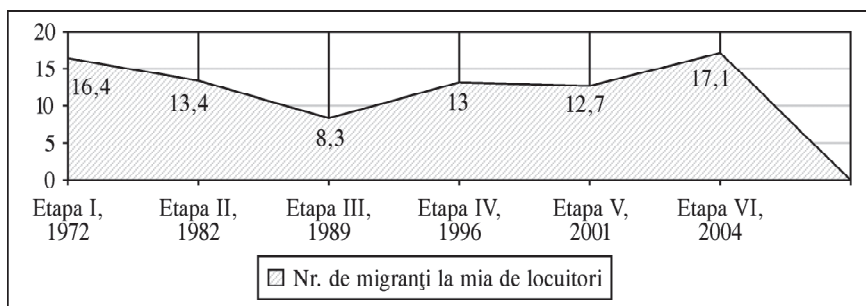
Etapa a patra începe după revoluția din decembrie '89 și se caracterizează, după o hipertrofiere conjuncturală în 1990, printr-o evoluție relativ constantă (până la 300 de mii de migranți anual).

Etapa a cincea (1997-2001), chiar dacă se caracterizează prin valori totale ale migrației anuale, asemănătoare cu cele din etapa anterioară, marchează totuși o schimbare „istorică” în demografia României: pentru prima dată plecările din rural sunt întrecute de sosirile în acest spațiu. Practic, începe era sfârșitului dominației fluxului migratoriu rural-urban. De atunci și până în prezent fluxurile urban-rural, împreună cu rural-rural; devin dominante, în special prin aportul fenomenului de retromigrație –

întoarcerea în sat a populației care a migrat în oraș în perioada industrializării forțate sau mai recent.

Ultima etapă în evoluția migrației interne din România (începând cu 2002), marchează o revenire la valorile maxime ale anilor '70. Cauzele acestei expansiuni a fenomenului migrațional nu mai sunt însă de data aceasta o dezvoltare socioeconomică puternică ca în anii '70, ci o criză cvasigeneralizată care determină refugiul în rural al celor care nu pot supraviețui în marile sau micile orașe ce i-au adăpostit până acum și o migrare externă în expansiune.

Anii de maximă migrație internă au fost 1972 și 2004, iar anul de minimă migrație internă a fost 1989.

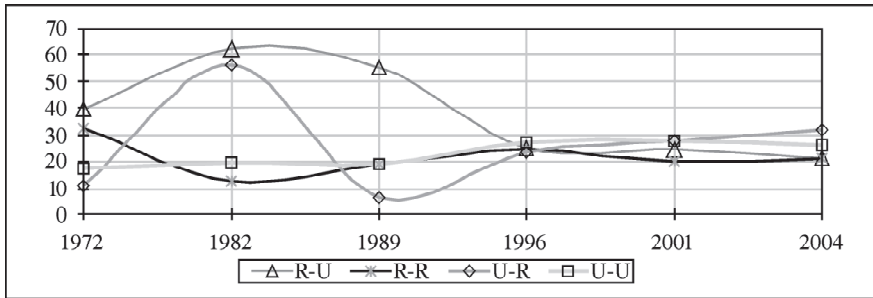
Graficul 1. Evoluția ratelor migrației interne (Prelucrări ISAR după *Populație și societate*, 2, 1998, 16, *Schimbări de domiciliu*, INS, 2001, 2002, 2003, 2004 și *Anuarul statistic al României*, INS, 2004, 80)

În principal, caracteristicile evoluției postdecembriste a migrației interne sunt: creșterea spectaculoasă a migrației urban-rural, în special prin retromigrație și creșterea puternică a migrației externe sezoniere cu scop economic. Ambele tipuri de migrație reprezintă consecința, reacția la criza în care se găsesc actualmente localitățile românești, fie ele urbane sau rurale. Impactul acestor fenomene asupra potențialului de dezvoltare a satului este diferit:

– retromigrația, prin selecția negativă pe care o presupune, contribuie la îmbă-

trânirea și degradarea capitalului uman al satului;

– migrația externă induce prosperitate individuală și familială, deocamdată doar în rândul celor implicați în activități sezoniere în străinătate, dar în viitor, printr-o diferită folosire a resurselor valutare care intră în țară, ar putea contribui și la o dezvoltare economică a satului însuși prin implementarea unor unități economice lucrative. Pentru aceasta este nevoie însă și de conlucrare între migranții sezonieri și autoritățile locale și/sau naționale.

Graficul 2. Evoluția fluxurilor migrației interne (1968-2004) în anii, prag de etapă (ponderea fiecărui flux în totalul migrației interne anuale) (Prelucrări ISAR după *Populație și societate*, 2, 1998, 16, *Schimbări de domiciliu*, INS, 2001, 2002, 2003, 2004 și *Anuarul statistic al României*, INS, 2004, 80)

Conform graficului 2, cele patru sensuri de migrație au avut traiectorii de evoluție relativ distincte în ultimele decenii :

- migrația rural-urban a cunoscut un maxim de creștere la începutul anilor '80, după care a scăzut spectaculos ;
- migrația rural-rural a scăzut puternic la începutul anilor '80, după care a urmat o ușoară traiectorie ascendentă ;
- migrația urban-rural a cunoscut o creștere foarte puternică (de șase ori) la începutul anilor '80, după care a urmat o scădere drastică în 1989, iar din 1996 începe un nou curent crescător, deși nu se mai ating valorile din anii '80 ;
- migrația urban-urban urmează o traiectorie ascendentă, dar nu foarte specta-

culoasă, în toate punctele nodale ale celor șase etape de evoluție.

În fiecare etapă, tinerii au reprezentat grupa de vârstă cea mai dinamică, respectiv cu cele mai ridicate rate migratorii. Chiar și în momentele de criză în evoluția migrației interne, vârstele tinere au continuat să dețină ponderile cele mai importante, comparativ cu adulții și vârstnicii. Astfel, la tineri, vârfurile migratorii se manifestă în anii 1972 și 1982 și minimum migratoriu în 1989. În prezent are loc o revenire importantă a valorilor ratelor migratorii la tineri, la toate cele trei subgrupe analizate, chiar dacă nu s-au mai atins valorile anilor '70.

Tabelul 1. Dinamica ratelor migratorii la tineri (migranții la 1000 de locuitori)

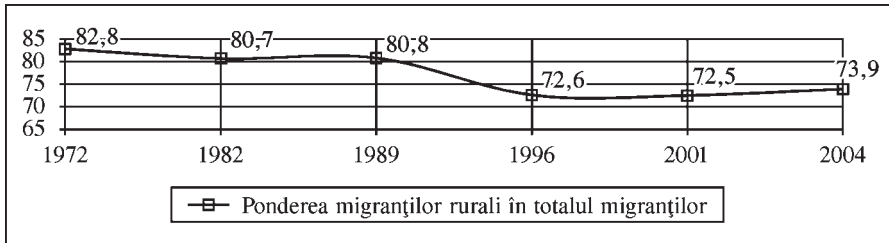
Vârsta migranților	1972	1982	1989	1996	2001	2004
15-19 ani	20,3	13,8	6,4	11,0	12,5	15,6
20-24 ani	48,2	48,5	23,9	25,0	22,8	31,6
25-29 ani	37,1	40,4	23,8	27,0	22,1	29,12

Surse : Prelucrări ISAR după *Populație și societate*, 2, 1998, 16, *Schimbări de domiciliu*, INS, 2001, 2002, 2003, 2004 și *Anuarul statistic al României*, INS, 2004, 80

Evoluția implicării satului în procesele migratorii interne

Fie că se pleacă din el, fie că se intră în el, satul a fost și rămâne implicat major în procesele de migrație internă. Totuși, analizând ponderile din anii cei mai tari ai celor 6 etape de evoluție a migrației, se observă o scădere constantă a implicării

satului în migrație. Această scădere a avut loc, în primul rând, prin reducerea plecărilor din sat spre oraș, dar și a sensului de migrare din rural în rural. Scăderea însă nu este foarte drastică întru cât a avut loc o balansare prin creșterea migrației de la oraș spre sat, fapt care a permis menținerea unei implicări încă mari a satului în migrația internă.¹

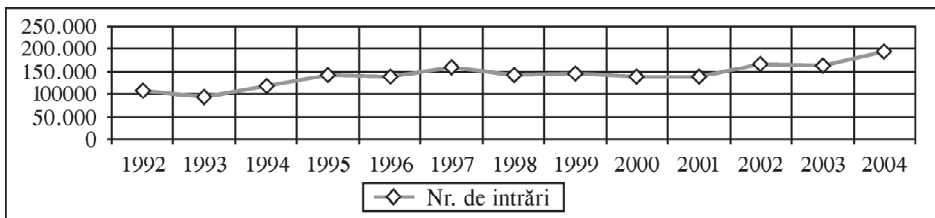
Graficul 3. Dinamica gradului de implicare a satului în migrația internă (1972-2004) (Prelucrări ISAR după *Populație și societate*, 2, 1998, 16, *Schimbări de domiciliu*, INS, 2001, 2002, 2003, 2004 și *Anuarul statistic al României*, INS, 2004, 80)

– dacă luăm ca an de comparație 1992, se constată că, până în 2001, (inclusiv) au avut loc scăderi mai mici sau mai mari ale numărului de migranți rurali în aproape fiecare an (cu excepția lui 1997);

– cele mai importante scăderi ale numărului de migranți rurali au avut loc în 1993 și în 1995 (la jumătate, față de 1992);

– după 2002 se prefigurează creșteri constante ale migranților rurali față de anul 1992.

Dinamica intrărilor în rural în ultimii ani arată un trend ascendent, cu excepția anului 1993 când are loc o scădere negativă față de 1992. Anul 1997 s-a dovedit a fi primul vârf de lance în ceea ce s-a numit „eveniment demografic istoric” în sat: începând cu acel an, numărul intrărilor l-a depășit pe cel al ieșirilor (sold migratoriu pozitiv), tendința ce continuă și în prezent.

Graficul 4. Dinamica intrărilor în rural (dinspre rural și dinspre urban) 1992-2004 (*Anuarul statistic al României*, 2004, și *Schimbări de domiciliu în 2004*, INS, 2005)

Dinamica soldurilor migrației din urban și din rural (diferența dintre intrări și ieșiri), în ultimii opt ani (începând cu 1997) arată că în urban, deși valorile acestor solduri sunt inegale, semnul negativ se menține în fiecare an, ceea ce semnifică un număr mai ridicat de plecări decât de sosiri analizat în fiecare an. Concomitent, satul are constant solduri migrației pozitive, aici intrând mai multe persoane decât cele care părăsesc satul. Ultimul an (2004) prezintă soldul migrației pozitiv cel mai ridicat în mediul rural (+39 5454).

În general, distribuția soldurilor migrației pe regiuni rurale de dezvoltare probează valori destul de apropiate. Totuși Sud-Estul (Oltenia) și Nord-Estul (Moldova) au valori mai scăzute ale soldurilor migrației, ceea ce înseamnă că, deși inclusiv în partea rurală a acestor regiuni se sosește mai mult decât se pleacă totuși puterea de atracție pentru cei care vin sau revin în sat, este mai redusă.

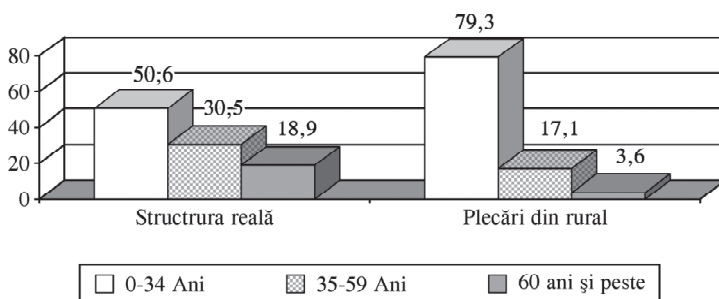
Situația din urban este mult mai neomogenă între cele opt regiuni de dezvoltare, comparativ cu ruralul. Astfel, valorile negative ale soldurilor migrației sunt mai scăzute în Sud-Est, Nord-Vest și Sud-Vest și mai ridicate în Sud (Muntenia) și Nord-Est

(Moldova). Prevalența plecărilor din aceste două regiuni urbane (S și N-E) este remarcabilă. De subliniat că, deși pe ansamblu urbanul are solduri migrației negative, sunt și regiuni urbane care prezintă solduri pozitive: București, Vest și Centru. De aici, în continuare, se pleacă mai puțin decât se sosește.

Trebuie subliniat că în rural există solduri migrației pozitive (mai multe intrări decât ieșiri) doar la adulți și vârstnici. Cu alte cuvinte, doar aceștia sosesc în rural în număr mai mare decât cei care pleacă din rural. În schimb, la tineri soldurile au rămas negative. În urban însă nu există solduri pozitive la nici o grupă de vârstă, iar cele mai mari solduri negative se constată la persoanele adulte.

Conform graficului 5, tinerii care pleacă din rural sunt mai numeroși decât cei care vin, contribuind prin actul migrării la privarea satului de un capital uman apt să conducă la perpetuarea și dezvoltarea comunităților rurale.

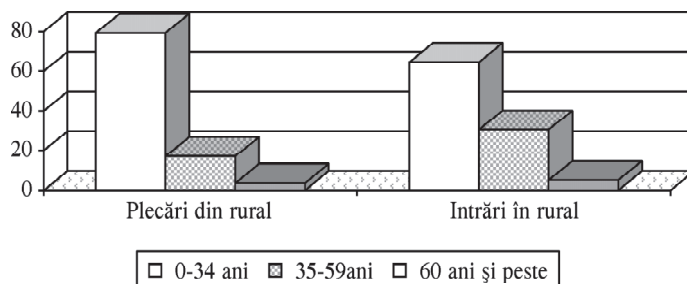
În schimb, raportul se inversează atunci când este vorba de populația de peste 35 ani: la aceste grupe de vârstă ponderea intrărilor este semnificativ mai ridicată decât ponderea plecărilor.

Graficul 5. Structura reală a populației rurale și structura plecărilor din rural, pe grupe de vârstă (Prelucrări ISAR după *Schimbări de domiciliu*, 2002, INS, 63 și după *Recensământul populației și al locuințelor* 2002, vol. I)

Vârsta plecaților din rural este mai scăzută decât vârsta sosiților, ceea ce confirmă cele constatate în paragrafele

anterioare în care aminteam de fenomenul revenirii în sate (retromigrație), unde predomină vârstnicii și adulții.

Graficul 6. Structura plecărilor și sosirilor în rural pe grupe de vârstă (Prelucrări ISAR după volumele *Schimbări de domiciliu*, 2002, 2004, INS, 1)

De remarcat, de asemenea, că migrația de revenire în localitatea rurală, din care s-a plecat în urmă cu mai mulți sau mai puțini ani, este mai ridicată în plan intra-județean. În acest sens, în 2003, s-au detașat județele :

- Argeș - din totalul de 6 584 de intrări în zona rurală a județului, 85,5 au venit din același județ ;

- Bacău - din totalul de 6 058 de intrări în zona rurală a județului, au venit din același județ 76,0 la sută ;

- Constanța - din totalul de 5 285 de intrări în rural, 79,6 la sută provin din același județ ;

- Iași - din totalul de 7 737 de intrări în rural, 84,5 la sută provin din același județ ;

- Mureș - din totalul de 6 235 de intrări în rural, provin din același județ 74,4 la sută.

Selectivitatea migrației pe sexe arată că în rural soldurile migrației sunt pozitive atât la bărbați cât și la femei, deși valorile la bărbați sunt mai ridicate decât la femei. Astfel, la bărbați, soldul migrațoriu era, în 2004, de +24 207, iar la femei de +15 347. Acesta înseamnă că în rural intră mai mulți bărbați decât femei.

În schimb, bărbații care părăsesc orașul sunt mai numeroși decât femeile : soldul migrațoriu era, în 2004, la bărbați din urban de 24 207, iar la femei -13347.

Migrația internă potențială

În ciuda reducerii semnificative a ratelor migrației în interiorul granițelor țării, intenția și dorința de a părăsi localitatea de rezidență este în continuare foarte mare, mai ales în rândurile tinerilor, fie că este vorba de tinerii din sat, fie de cei de la oraș. Astfel, așa cum arată investigațiile realizate de către ANSIT și CURS, în 2001 mai bine de o treime dintre tineri ar dori să plece din satul sau orașul în care locuiesc, foarte puțini aparținând categoriei celor care nu s-au gândit la o posibilă migrare din localitatea actuală (între 13% și 15%).

Destinația dorită de tineri are următoarele traiectorii :

- a) Pentru tinerii din rural :
  - 7,8 la sută din satul propriu în alt sat ;
  - 92,2 la sută din satul propriu spre oraș.
- b) Pentru tinerii din urban :

– 9,6 la sută din orașul propriu într-un sat ;

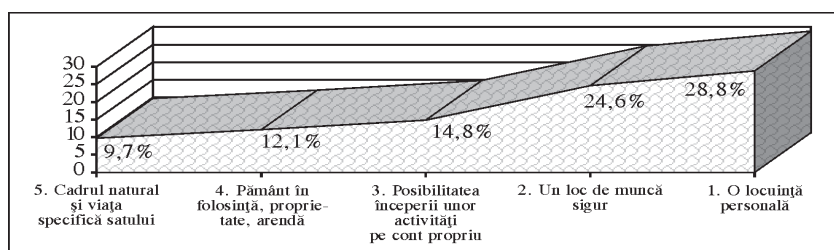
– 90,4 la sută din orașul propriu în alt oraș.

Rezultă că și în plan intențional, ca și în cel real, migrația dinspre sat spre oraș este ceva mai ridicată la tineri, comparativ cu celelalte direcții de migrare.

Invocând motive de natură existențială, care îi determină să migreze sau să dorească să migreze, tinerii din rural nu exclud posibilitatea de a rămâne în sat, iar cei din urban nu exclud posibilitatea de a se stabili într-un sat. Practic, numărul tinerilor care nu doresc sub nici o formă să

se stabilească la țară este foarte redus : doar 7 la sută dintre tinerii din rural ar refuza să rămână în sat în orice circumstanță. În schimb, neacceptarea modului rural de viață este mult mai puternică la tineretul urban (34,7%).

Tinerii din rural sunt mai bine motivați să se stabilească la sat decât cei din urban. Pentru aceștia din urmă, printre condițiile posibile de stabilizare în sat predomină „cadrul natural și viața socială specifică satului”, cu alte cuvinte, dorința de natură și viață comunitară, slab reprezentate în modul de viață urban în care s-au născut.

Graficul 7. Condițiile care i-ar determina pe tinerii din rural să se stabilească la sat (2001) (Anchetă reprezentativă ANSIT, 2001)

Fenomenul navetismului în satul românesc contemporan

Pendularea între localitatea de rezidență și cea în care se situează locul de muncă al navetistului poate fi pe o durată mai scurtă sau mai lungă de timp. Din acest punct de vedere, în România predomină pendularea cotidiană în scopul muncii.

Efect al industrializării și urbanizării puternice din intervalul 1960-1970, fenomenul navetismului a cunoscut valori spectaculoase în România acelor ani. Pentru comunitatea rurală, pierderea nu era totală întrucât navetistul industrial continua să lucreze și în structurile economice specifice ruralului, în special în agricultură.

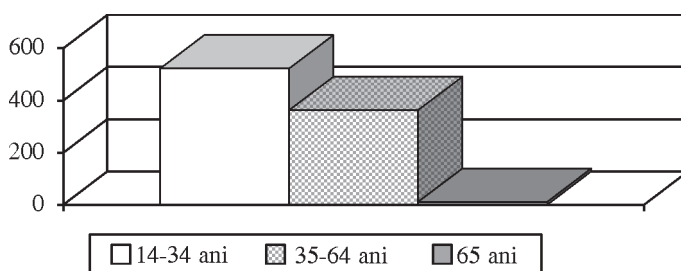
Astăzi numărul navetiștilor, mai cu seamă al celor din rural spre urban, a scăzut dramatic, ca o consecință directă a restructurărilor socioeconomice postcomuniste, în special a dezindustrializării pe care o suportă economia românească în ultimii 15 ani.

Conform datelor recensământului din 2002, în prezent, în România rurală există 885 361 de persoane ocupate, având locul de muncă în altă localitate decât în cea în care își au reședința permanent. În această cifră se reflectă fenomenul actual al navetismului în rural. Conform graficului, cei mai mulți aparțin categoriei de navetism de proximitate. Astfel, 20 la sută din totalul populației ocupate își au locul de

muncă într-o altă localitate decât în cea în care trăiesc, din cadrul aceluiași județ.

Ponderea navetiștilor din rural, cu locul de muncă într-o localitate din alt județ, nu este decât cu 1,6 la sută mai mare decât cea a celor care lucrează temporar într-o altă țară. Direcția rural-urban rămâne în continuare dominantă în navetismul rural actual, atât intra cât și interjudețean (în medie, 85% din totalul navetiștilor).

Diferența dintre numărul tinerilor și adulților navetiști este de aproape 20 la sută în favoarea tinerilor, vârsta medie a navetistului din rural situându-se la limita superioară a vârstei tinere. În schimb, vârstnicii din rural, chiar dacă aparțin într-o mică măsură populației ocupate, nu participă semnificativ la fenomenul navetismului.

Graficul 8. Navetismul intern și extern la populația rurală ocupată, pe grupe de vârstă (Prelucrări ISAR pe baza Recensământului populației și localităților, 2002)

În concluzie, tinerii domină toate cele trei direcții de navetă (intra și inter județean și în altă țară). Iar adulții și vârstnicii ocupați din rural, sunt mai degrabă non-navetiști.

Migrația externă temporară și definitivă

Deși reprezintă doar o parte din fenomenul migrației externe actuale, *migrația sezonieră* în scopul muncii a cunoscut o creștere importantă în ultimii zece ani, cele mai spectaculoase având loc în ultimii doi, trei ani. Fenomenul a cuprins nu numai populația urbană, ci și pe cea rurală din România, îndeosebi tinerii și adulții (3,8% din totalul populației rurale ocupate, în 2002, respectiv 52 139 de persoane). Bărbații din rural, care își aveau locul de

muncă în altă țară, în 2002, erau în număr de 44 960 (peste 60,5% din migrații externe).

Factorii care au influențat alegerea țării de destinație au fost: regionali, economici, instituționali și combinate ale acestora.

În ultimi 15 ani, factorii care au prevalat² s-au schimbat în funcție de:

- Gradul de deschidere/închidere a cadrului instituțional în raport cu imigrația din țara de destinație;
- Rețelele etnice de migrație;
- Saturarea piețelor muncii în anumite țări;
- Accesibilitatea spațial-geografică a țării de destinație;
- Profitabilitatea micului comerț;
- Oportunități temporare date de un context conflictual internațional (de exemplu, cazul Iugoslaviei).

Tabelul 2. Migrația circulatorie pe țări de destinație (1990-1999)

Țara de destinație	Ponderea migranților
Germania	21%
Italia	17%
Ungaria	15%
Spania	5%
Turcia	5%
Israel	4%
Grecia	3%
Franța	2%
Iugoslavia	2%
Austria	1%
Alta	25%
Total	100%

Sursa: OIM, 2001, *apud op. cit.*

În general se constată formarea unor lanțuri de sate din care se pleacă prioritar spre o anumită destinație.

Arondarea pe regiuni istorice pune în lumină preponderența, ca țară de destinație astfel:

- a) Italia și Spania pentru Moldova, Muntenia, Dobrogea, Oltenia și Crișana;
- b) Muntenia și Dobrogea preferă Turcia;
- c) În Oltenia se preferă Iugoslavia;
- d) Crișana – Maramureș și Transilvania preferă Ungaria.

Această arondare a zonelor rurale, în funcție de țara de destinație, apare în rural ca o consecință a emulației și întrajutorării comunitare, în timp ce în orașe, canalele de transmisie informațională sunt, în primul rând, de natură publică, de tip mass-media la care se adaugă, desigur, și relațiile interpersonale. În plus, remarcăm două extreme regionale: Banatul, care deține recordul în migrația circulatorie externă după 1990 (de aproape patru ori mai mult decât media pe țară), și Muntenia, care a cunoscut cele mai reduse oportunități de plecare și un slab comportament migratoriu extern

comparativ cu celelalte regiuni istorice (OIM, 2001, *apud cit.*115).

Migrația externă definitivă

Acest tip de migrație externă a cunoscut o dinamică descendentă după 1990. Astfel, dacă în 1990 plecau definitiv din România aproape 1 000 de mii de persoane, în următorul an, cifra emigranților s-a redus la mai puțin de jumătate. Scăderea a continuat spectaculos și constant până în prezent. În 2003 mai rămăseseră o rată brută de circa 10 500 de emigranți definitiv.

Femeile reprezintă mai bine de jumătate din totalul emigranților definitiv din România, în ultimii ani. Ponderea superioară a femeilor emigrante definitiv este în creștere (de la 51,8% la 58,6%), cu excepția anului 2001 când femeile au fost în număr aproape egal cu bărbații emigranți (*Tendințe sociale*, INS, 2003, 16).

Migrația externă potențială

Întrucât intenția de a pleca din țară este apanajul mai cu seamă al tinerilor, în cele ce urmează vom face câteva referiri la

dimensiunea latentă a acestui fenomen în rândul tinerilor din urban și din rural.

Migrația definitivă externă potențială este mai puternică la tinerii din oraș decât la cei din sat, ca de altfel și migrația efectivă externă a acestora. Așa cum rezultă din tabelul 3, în ultimii ani a scăzut intenția de a pleca definitiv din țară – în orașe mai puțin, în sate mai mult – și a crescut dorința de a pleca doar pentru o perioadă limitată în străinătate, în scopul

practicării unei ocupații oarecare, aducătoare de venit pentru supraviețuire și realizare.

Diferențele dintre urban și rural pot fi astfel formulate: tinerii din urban, comparativ cu cei din rural, dau procente superioare de migranți potențiali, la ambele forme de migrație externă-definitivă și temporară. Acest lucru este o consecință probabilă, printre altele, a stocului informațional superior și mai diversificat al tinerilor din orașe.

Tabelul 3. Intenția de a pleca din țară

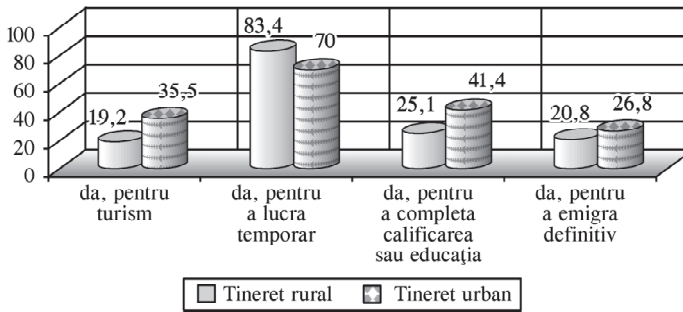
		Tineret urban	Tineret rural
2001	Da, definitiv	15,8	12,2
	Da, temporar	46,0	36,5
	Nu	38,2	51,3
2002	Da, definitiv	15,5	5,4
	Da, temporar	52,0	42,2
	Nu	32,5	52,3
2003	Da, definitiv	8,7	3,2
	Da, temporar	30,5	29,2
	Nu	48,5	57,6
	Nehotărât	12,3	10,0

Sursa: ANSIT, 2001, 2002, 2003

Motivul dominant al dorinței de migrație – definitivă sau temporară – este nevoia de a obține o slujbă mai bine plătită în străinătate. Nu puțini sunt însă tinerii care ar dori să-și continue (perfecționeze) studiile în afara țării, fie într-o țară europeană occidentală, fie în America.

Tinerii din rural dau mai mare greutate motivului „de a lucra temporar”, comparativ

cu tinerii din urban (diferență destul de mare în procentaj). Tinerii din urban care ar dori să-și perfecționeze pregătirea și calificarea în străinătate sunt mult mai numeroși decât cei din rural (diferența fiind de circa 15%), tot aceștia pleacă și ar dori să plece în scop turistic într-un număr aproape dublu față de tinerii din rural.

Graficul 9. Motivul intenției de a pleca din țară la tinerii din urban și din rural (Ancheta reprezentativă națională, ANSIT, 2002)

În concluzie, referitor la semnificația fenomenelor actuale de migrație externă se poate spune că, în general, migrația, în special cea temporară sau circulatorie, reprezintă al doilea tip de migrație de criză, alături de retromigrație. Lipsa locurilor de muncă și remunerarea slabă au atras, ca o consecință ce tinde să devină supapă națională de ieșire din criză, creșterea numărului de persoane care își caută de lucru în afara granițelor. Motivația preponderent economică a migrației externe a existat și înainte de 1989, dar acum a devenit singura.

Dacă în deceniile anterioare, populația din rural își împlinea aspirațiile și nevoile de realizare profesională și de viață prin migrarea la oraș, în prezent migrația, în

special cea sezonieră în afara țării, a devenit o modalitate importantă de rezolvare a problemelor existențiale pentru o parte tot mai mare din populația rurală (în special, tânără).

Oricum, deși pare o cale rezonabilă de rezolvare a problemelor existențiale ale populației românești actuale totuși această mișcare externă rămâne o migrație de criză pentru că nu contribuie la prosperitatea economică a României decât indirect, prin resursele financiare care intră în țară și care, eventual, pot fi folosite în investiții de producție și dezvoltare. De cele mai multe ori însă, aceste resurse au destinații de consum pentru subzistență și realizare personală și familială.

Note

1. Dintre cele patru fluxuri migratorii cunoscute, doar într-unul nu este implicat satul (urban-urban).
2. Vezi: Lăzăroiu, S., Migrația românilor din mediul rural, în volumul *Țăranii și Noua Europă* (pp. 111-145), Bădescu, I., Abraham, D., Siseștean, Gh. și Buruiiană, C. (coord.), 2003, București: Editura Mica Valahie.

Bibliografie

- Cordona, S. și Simmons, A. (1975). Toward a Model of Migration in Latin America, în Brian, M., Du Toit, H. (ed.), *Migration and Urbanisation*, Paris: Mentor.
- Erikson R. și Goldthrope, Y. (1993). *The Constant Flux*. Oxford: Calderon Press.

- Gaude, J. (1976). *Causes et conséquences des migrations rurales dans les pays en voie de developpement. Un analyse critique*. BIT.
- Gordon, M. (1984). *Assimilation*, American Life, New York, Oxford University.
- Hasley, A., Heath A. și Ridge, J. (1980). *Origins and Destinations*. Oxford: Calderon Press.
- Sandu, D. (1984). *Fluxurile migrației în România*. București: Editura Academiei.
- *** (1997). *From Improvisation Toward Awareness: Contemporary Migration Politics in Hungary*. Budapesta: *Yearbook of the Research Group on International Migration*, Institut for Political Science of the Hungarian Academy of Sciences.
- *** (1978, 1979). *Rural Outmigration as a Component of Development Strategies, Economic and Geographic Changes*. Helsinki.

Abstract

In the present study we have tried an detailed analyse of the evolution of internal and temporary outmigration, during the last four decades. It was found at least six different migration stages. The second part of article focalise on participation of rural population in process of migration, between 1968-2004, more precisely on main characteristics of postdecembre evolution of internal and external migration implying rural area. We mean by that, primary, the spectaculare growing of urban-rural migration, special by retromigration [the coming back in the countryside of those who had gone away two or three decades ago] and a significant growing of outmigration on economic purpose. Both types of migration are consequences of quasi general crises the Romanian communities are confronted with. The impact of this phenomenon on the potential of development of the villages ist different: a) retromigration, by negative selection that it implies, contributes to the degradation of the human rural capital; b) the temporary outmigration on economic purpose leads to an individual and family prosperity, but not to social prosperity, for now anyway. We think that, by a different approach of the money comig into the country, brought by external migrants. These money could be use also in order to contribute to the economical developpement of the villages, primary by the implementation of some working units as a result of the cooperation between migratory people and the local or/and national authorities.

Primit la redacție: decembrie 2005